

De höga elpriserna är ett problem – mer än 55 procent beror på politiska beslut

Expressen har nyligen fört en kampanj med temat "Hälften är nog". Då är det viktigt att veta att av dagens elpris beror ungefär 55 procent på politiska beslut:

- Knappt 50 öre/kWh går rakt in i statskassan via elskatt och moms.
- Cirka 15 öre/kWh är inverkan av handel med utsläppsrätter – det som är EU:s gemensamma verktyg för att ta sig an de globala klimatproblemen.
- Cirka 2,6 öre/kWh är subvention av förnybar kraft genom elcertifikat.

DETTA KONSTATERAR Bo Källstrand, Svensk Energis VD, med anledning av det rådande höga elpriset och den intensiva debatten kring detta. Den debatten hyser Bo Källstrand den största förståelse för.

Källstrand fortsätter:

– En typisk villakund med elvärme betalar för elnät och elenergi cirka 1:18 kronor per kWh. Med det nu rådande läget så är mer än 55 procent av kostnaden sådant som ligger utanför elbranschens kontroll. Det är följderna av politiska beslut. Det vore klädsamt om politikerna stod upp för detta.

– Avregleringen av elmarknaden har lett till ökad konkurrens och högre effektivitet. Elpriset sjönk under en lång period. Då passade staten på att höja elskatten. Sedan kom uppgången av råkraftspriset på Nord Pool beroende på import till Norden, högre priser på energiråvaror och den för alla oväntat höga

kostnaden för handeln med utsläppsrätter. Då fortsatte staten att höja skatten.

30 miljarder i skatt per år

Enbart elskatterna inbringar nu årligen närmare 19 miljarder kr, som elkunderna får betala. Dessa skatter beslutas av regering och riksdag. Därutöver kommer myndighetsavgifter och moms. Totalt ger detta cirka 30 miljarder kr åt staten. Dessutom svarar beskattningen av vattenkrafts- och kärnkraftsproduktionen för en ansevärd summa – tyvärr stigande.

Källstrand igen:

– En villakund med 20 000 kWh i förbrukning betalade före avregleringen 2 425 kronor i skatt inklusive moms. För samma kund är motsvarande kostnad idag 7 200 kr. Detta ger en total skattehöjning på 200 procent under den senaste tioårsperioden.

Svensk Energis VD Bo Källstrand menar att politikerna borde stå upp för de beslut som innebär att över 55 procent av elkundernas kostnader kan hänföras till politikernas egna beslut.

Sveriges bio-alternativ:

Förädla eller förbränna det gröna guld

Är det möjligt – eller ens önskvärt – att svensk oljeförbrukning ersätts med biobränslen? Det är frågor som aktualiseras av "Kommissionen mot oljeberoendet". Agronomie doktor Bengt Bodin, med förflutet på Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala, menar att resurserna inte räcker.

OLJEKOMMISSIONEN inrättades i november förra året av statsminister Göran Persson. En central uppgift är att undersöka hur långt det "gröna guld" räcker som ersättning för oljan.

Sverige tillförs cirka 200 TWh olja om året. Då ingår olja som används för tillverkning av plaster och smörjmedel, samt till utrikessjöfart m m. Ser vi i stället till hur mycket olja som används inrikes för energiändamål handlar det om cirka 140 TWh, varav knappt 100 TWh till transporter och cirka 20 TWh vardera till bostäder och industrin.

Sverige producerar redan 100 TWh biobränslen om året. För att ersätta 140 TWh olja behöver

alltså produktionen öka med minst 150 procent. Är detta möjligt, rent odlingstekniskt?

En som räknat på det är agronomie doktorn Bengt Bodin. Ingångsvärden i hans kalkyl är arealen jordbruksmark (knappt tre miljoner hektar), samt arealen skogsmark (cirka 23 miljoner hektar). Som den växtfysiolog han är har han sedan kalkylerat vilka skördar som skulle krävas i jordbruket, och vilket uttag som skulle fordras i skogsbruket.

För lite åkermark

– Höstraps är den mest produktiva oljeväxt som kan odlas i Sverige. Av den får vi rapsolja, som bearbetad kan användas direkt i dieselmotorer. Teore-

Agronomie doktor Bengt Bodin menar att det krävs större skogs- och åkerarealer än vad vi har i Sverige för att ersätta all olja med biobaserade bränslen. Och se inte bara till Sverige ensidigt.

tiskt skulle alltså rapsolja kunna ersätta de cirka 45 TWh diesel vi årligen förbrukar. Men det skulle krävas ungefär åtta gånger mer åkermark än vi har i Sverige, beräknar Bengt Bodin.

– *Varför så stor åkerareal?*

– Därför att det skulle krävas en areal på drygt fem miljoner hektar där det odlas enbart höstraps varje år. Men höstraps kan inte odlas oftare än högst vart fjärde år på samma jord. Det betyder att det totalt behövs 20 till 25 miljoner hektar åkermark – lika med halva Sveriges yta – enbart för att ersätta diesel. Sedan återstår de drygt 45 TWh bensin vi årligen förbrukar.

Rapport från Skogsindustrierna:

Risk för bioberoende

I stället för att räkna på en odlingspotential för biobränslen kan aktörerna på biobränslemarknaden öka sin produktion. När det gäller biobränslen från den svenska skogen har branschorganisationen Skogsindustrierna låtit utreda just detta i en rapport som presenterades i december 2005.

RAPPORTEN bygger på uppgifter från fem större medlemsföretag i Skogsindustrierna och är ett pionjärarbete. Detta är den första studien som utgår från marknadsaktörernas egna bedömningar. Studien beräknar alltså den ekonomiska potentialen att öka uttaget av biobränslen ur den svenska skogen, med tillgänglig teknik.

Enligt rapporten kan uttaget öka från 7 TWh till 27 TWh. Denna ekonomiska potential på 20 TWh består av två delar. Den ena är en ökad utvinning av avverkningsrester (grenar, toppar), från 7 TWh till 15

TWh, d v s med 8 TWh. Den andra är utvinning av 12 TWh i form av sådant skogsmaterial som idag nästan alltid lämnas kvar, främst stubbar.

Dessa 20 TWh i ökat utbud jämförs i rapporten med den förväntade ökningen av efterfrågan. Enligt studien kommer redan planerade utbyggnader av värme- och kraftvärmeanläggningar att öka efterfrågan på biobränslen med 12 TWh. Kvar blir då en outnyttjad ekonomisk nettopotential på 8 TWh.

Biokonkurrens uppstår

– Vi är positiva till ökad användning av biobränslen. Det vill jag understryka. Rapporten visar också att det går att öka produktionen med närmare 200 procent. Men i relation till att få bort oljeberoendet är det en mycket begränsad volym, säger

– Vi har ju också motoralkoholerna, metanol och etanol. Några procent etanol blandas redan in i bensinen. Hela vagnsparken kan väl köras helt på motoralkoholer?

– Visst. Men då blir omvandlingsförlusterna mycket större, då fordras ännu större råvarumängd.

För lite skog

– Å andra sidan har vi skogen.

– Förvisso. Men av 10 TWh skogsbränsle får vi inte ut mer än cirka 4 TWh motoralkoholer. Till 90 TWh motorbränslen behövs alltså mer än 200 TWh skogsbränslen. Det motsvarar ungefärligen den årliga återväxten i den svenska skogen, förklarar Bengt Bodin.

Hans huvudpoäng är ändå inte att Sverige har för lite biomassa för att ersätta sin egen oljeförbrukning. Poängen i hans resonemang är att det är inskränkt att se Sverige i ett isolerat perspektiv.

– Att använda mer biobränslen är ju också EU:s politik, samtidigt som arealerna av jord- och skogsmark per medborgare är betydligt mindre i EU totalt, än de är i Sverige. Och anlägger vi ett globalt perspektiv är det viktigt att ha klart för sig att Sverige tillhör de länder i världen som har mest skog per capita, summerar Bengt Bodin.

”Onödigt med kommission mot oljeberoende”

En som ställer sig helt frågande till behovet att minska ett beroende av olja, är Bengt Kriström, professor i naturresursekonomi vid Statens Lantbruksuniversitet i Umeå:

– Att oljan ska betala sina samhälls-ekonomiska kostnader är helt korrekt. Däremot behövs ingen kommission för att bryta något beroende.

– Skulle vi inte vara beroende av olja?

– Vi är beroende av järn också. Och guld, kaffe, mjölk och jag vet inte vad. Ska vi ha en mjölkkommission också?

– Men det är väl en viktig signal till EU och världssamfundet att Sverige verkligen tar itu med att komma bort från oljan, eftersom oljan kan ta slut?

– Den kan inte ta slut. Den kan bara bli dyrare. Vi utvinns olja därför att vi har råd med det, och bara så länge som vi har råd med det.

– Men en dag har vi kanske inte råd längre, ska vi inte sätta igång att förbereda oss för det nu? Vad tar vi oss till om priset på olja bara stiger och stiger i höjden?

– Då gör vi precis som vi alltid gjort. Vi anpassar oss. Det har ju hänt tidigare att saker och ting har blivit dyrare.

Magnet för stolligheter

– Då undrar jag varför det talas så mycket om att oljan ska ta slut?

– Det gör jag också. Det är som om själva ordet energi vore en magnet som drar till sig stolligheter, säger Bengt Kriström.

Enligt professor Bengt Kriström tar inte oljan slut. Utvinningen upphör när den blir för dyr. Foto: Sven-Olof Bylund, SLU.

Lars-Erik Axelsson, energidirektör vid Skogsindustrierna.

– Begränsad? Kan det bli konkurrens om råvaran?

– Just det. Och därför är det viktigt att politiska styrmedel inte ger värmeverken så hög betalningsförmåga, att användningen för energiändamål inkräktar på skogsindustrins råvaruförsörjning.

– Men Sverige kan väl importera biobränslen?

– Visst, men det handlar om tillgång och efterfrågan. Ska värmeverken importera biobränsle måste importpriset ligga under det pris som de kan handla för i Sverige. Och om svenska styrmedel gör värmeverkens efterfrågan alltför stor, så är det relationen mellan importpriset och priset på massaved och sågvirke som styr varifrån värmeverken skaffar sitt bränsle.

Kort sagt: stimuleras värmeverkens efterfrågan alltför mycket, kommer Sverige att elda skogsråvara som hade kunnat förädlas, förutsatt att importpriset på biobränslen överstiger priset på massaved och sågvirke.

Oljeberoende blir bioberoende

– Är inte det en form av nytt beroende?

– Det kan man säga. En sådan politik skulle medföra att ett internationellt oljeberoende byts mot ett slags internationellt biobränsleberoende. Följden skulle bli att priset på importerade biobränslen bestämmer om svensk skogsråvara ska förädlas eller förbrännas. Och det vore – tämligen bokstavligt – att gå ur askan i elden, inskräper Lars-Erik Axelsson.

Lars-Erik Axelsson, Skogsindustrierna, varnar för politiska styrmedel som leder till alltför stor efterfrågan på biobränslen i värme- och kraftvärmeanläggningar.

INVESTERINGAR I ELPRODUKTION – NU KOMMER DE

Stora elproducenter har fått kritik i Sverige för att tjäna stora pengar. Nu ska kunderna få tillbaka mycket av dessa pengar, när branschen investerar stort.

VATTENFALL, ett av de bolag som fått hård kritik, satsar t ex 30 miljarder kronor på att höja säkerheten och produktionskapaciteten inom kärnkraften (24 miljarder) och vattenkraften (6 miljarder).

Även vindkraften ska på allvar börja byggas ut. Vattenfall har handlat upp verk till Sveriges största havsbaserade vindkraftspark, vid Lillgrund utanför Malmö. 48 vindkraftverk ska byggas med en effekt på 110 MW. Det blir ett stort tillskott till svensk vindkraft som idag har en kapacitet på ca 500 MW. Kostnaden beräknas till drygt 1,5 miljarder kronor.

Vattenfall är bara ett exempel, andra företag satsar också. Ryaverket byggs i Göteborg, effekten ökas i Oskarshamns tredje kärnkraftsreaktor, flera vindkraftsprojekt är på gång hos andra producenter t ex. Tidningen Ny Teknik visade nyligen på investeringar i storleksordningen 120 miljarder totalt de närmaste fem åren. Då handlar det inte bara om elproduktion, utan även om elnät och nya elmätare. Siffran kan bli ännu högre beroende på hur

mycket vindkraft som byggs och om en större satsning på naturgas görs.

Politiska beslut bakom

Alla nya investeringar i kraftverk är svar på vart pengarna som elproducenterna tjänar tar vägen. Med ytterligare förfinade villkor för elproduktion kan utbyggnaden skjuta fart ännu mer.

De förhållandevis höga elpriserna främjar utbyggnaden. Här har systemet för handel med utsläppsrätter spelat en mycket stor roll eftersom det höjer elpriset, just nu med cirka 15 öre/kWh.

Det som styr elprisutvecklingen är politiska beslut, både inom Sverige (grön skatteväxling, elcertifikat) och Europa i övrigt (en gemensam europeisk elmarknad, handel med utsläppsrätter). De stora kraftproducenternas vinster är således en följd av dessa politiska beslut som gett höga elpriser.

I slutändan är det elkunderna som betalar för den dyrare elen. Andelen av kundens totala elkostnad som påverkas av politiska beslut blir allt större. Den är nu ca 55 procent.

EU-gemensamt problem

Elpriserna i Sverige är trots allt lägre än i Europa i övrigt. Men EU:s ambition om en integrerad elmarknad driver på mot en prisutjämning med de dyrare tyska priserna. Höga elpriser och vad som kan göras åt dem, inklusive handelssystemet med utsläppsrätter, diskuteras nu i EU-länderna.

Europa oroar sig alltså. Genom att vi själva stärker vår kraftbalans i Norden skapar vi en starkare front som gör att de tyska priserna inte helt kan slå igenom med full kraft ännu. Därför är alla initiativ till att öka elproduktionen inom Norden högst välkomna.

Det är på tiden att vi agerar så att det kan komma elkunderna tillgodo, såväl den svenska industrin som hushållen.

KALLE LINDHOLM
REDAKTÖR

Ny ordlista – ladda ned

Elbranschens kundoffensiv, som ska göra det enklare för kunden, pågår med stor kraft. Nu finns en uppdaterad ordlista och broschyr "Din kontakt med elföretagen". De utgåvor som tagits fram nu ska ligga fast och inte förändras, annat än om direkta fel finns.

Ladda ned materialet på www.svenskenergi.se, under konsument.

